

Jan Cichocki, Marek Maciantowicz, Piotr Pawlikowski

PIERWSZE STWIERDZENIE PODKOWCA MAŁEGO *RHINOLOPHUS HIPPOSIDEROS* (BECHSTEIN, 1800) W KOTLINIE ORAWSKO – NOWOTARSKIEJ

The first record of lesser horseshoe bat *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800) in Orawsko – Nowotarska Valley

Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* należy do rzadszych nietoperzy występujących w Polsce. Jego główne obszary występowania to Sudety, Karpaty i Wyżyna Krakowsko-Częstochowska. Gatunek ten został wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi jako gatunek bardzo wysokiego ryzyka (EN) (Wołoszyn 2001). Występuje przede wszystkim na południu Polski. Jest częsty w pobliskich Pieninach, gdzie stanowi jedyną w Polsce stabilną populację (Paszkiwicz et al. 1998).

Gatunek ten nie był wykazywany z Tatr Polskich mimo intensywnych badań prowadzonych w ostatnim okresie (Kepel 1995, Piksa 1998, Piksa i Nowak 2000). Po słowackiej stronie Tatr wykazywany był z kilku stanowisk (Pjenčák et al. 2003). Jeden okaz podkowca małego znajduje się w zbiorach Muzeum Tatrzańskiego. Pozyskany został ze słowackiej strony z okolic Zuberca przez Antoniego Kocyana w 1886 roku (Cichocki et al. 2003). Mimo intensywnych poszukiwań po polskiej stronie Orawy w 2001 roku (Cichocki i Łupicki, dane niepubl.) nie stwierdziliśmy obecności tego gatunku.

20 sierpnia 2004 r., podczas wykonywania dokumentacji fotograficznej stopnia dewastacji rezerwatu Przełom Białki, stwierdziliśmy w jednej z niewielkich jaskiń podkowca małego. Jeden osobnik znajdował się na sklepieniu jaskini około 150 cm nad obserwatorem. Podczas obserwacji stwierdziliśmy, że ze szczeliny (około 10 cm) znajdującej się obok nietoperza słychać wyraźne głosy nietoperzy. Na klepisku jaskini znaleźliśmy niewielkie ilości guana. Ze względu na znaczny stopień penetracji jaskini przez ludzi oraz w celu ustalenia liczby znajdujących się osobników zastosowaliśmy wieczorny nasłuch detektorowy. Około godziny 22.00 obserwowaliśmy pierwszego podkowca, który wyleciał ze wspomnianej wcześniej szczeliny. W wyniku dalszej obserwacji upewniliśmy się, że za szczeliną znajduje się wolna przestrzeń (komora o nieznanym wielkości) zajmowana przez nietoperze. W wyniku prowadzonych obserwacji udało nam się na pewno stwierdzić tylko dwa osobniki tego gatunku. Na uwagę zasługuje również wykorzystywanie komory znajdującej się za wąskim wlotem, który jednak nie przeszkadzał nietoperzom w swobodnym wlatywaniu.

Wydaje się, że wspomniane miejsce jest raczej kwaterą przejściową, świadczy o tym późny termin obserwacji. Mimo ochrony rezerwatowej intensywność penetracji tego miejsca jest zaskakująco duża. Należałoby zatem w najbliższej przyszłości zadbać o lepszą ochronę tego rezerwatu.

LITERATURA

- CICHOCKI J., CICHOCKI W., WAŻNA A. 2003. Zagrożone, ginące i wymarłe gatunki zwierząt kręgowych na terenie Polski w zbiorach Muzeum Tatrzańskiego im. Dr. Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 59, 4: 19–40.
- KEPEL A. 1995. Nietoperze zimujące w niektórych jaskiniach Tatrzańskich – wyniki spisów przeprowadzonych 1992/93, 93/94 i 94/95. *Przegl. Przyr.* 6, 2 :75–80.
- PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R., WĘGIEL A., WĘGIEL J., WĘGIEL W. 1998. Materiały do chiropterofauny Pienin – letnie stanowiska nietoperzy. *Pieniny - Przyroda i Człowiek* 6: 31-46.
- PJENČÁK P., DANKO Š., MATIS Š. 2003. Netopiere Tatranského národného parku a širšieho okolia. *Vespertilio* 7: 139–160.
- PIKSA K. 1998. The chiropterofauna of the Polish Tatra Mts. *Vespertilio* 3: 93–100.
- PIKSA K., NOWAK J. 2000. The bat fauna In the Polish Tatra caves. In: WOŁOSZYN B. W. (Eds.) *Proceedings of the VIIIth European Bat Symposium. Vol. I. Approaches to biogeography and ecology of bats.* Centrum Informacji Chiropterologicznej ISEZ PAN, Kraków : 181–190.
- WOŁOSZYN B. W. 2001. Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800). In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.) 2001. *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce.* PWRiL, Warszawa.

Summary

The authors give details on the first record of lesser horseshoe bat in Orawsko – Nowotarska Valley. It was found in a cave within the nature reserve of Przełom Białki. The nearest localities of occurrence of this species were reported from Pieniny Mts. Two individuals have been recorded in the research area. The authors suggest that the cave is a transitory hiding place as the bats were observed late in the season, in the second half of August.